

Sammendrag av innspill til oppstartsmelding – revisjon av vernebestemmelsene for Øvre Forra naturreservat

Sametinget

Samisk kultur: Reindriften i de sørsamiske områdene er helt sentral for opprettholdelsen av den sørsamiske kulturen. Vi understreker derfor viktigheten av en god og smidig forvaltning som ivaretar de samiske interessene på en god måte, og som gjør at reindriften i området kan gjennomføres uten hindringer.

Lokal samisk forankring av, og tilslutning til vern, er av stor betydning for Sametinget. Viktige temaer er: Endringer som kan få betydning for den praktiske utøvelsen av reindriften og samisk kulturutøvelse, motorferdsel, oppsetting av faste og midlertidige reindriftsanlegg, rydding av flytt- og trekkleier, uttak av brensel, uttak av virke til samisk kulturutøvelse, og lignende forhold.

Konsultasjoner: Vi ber om at Statsforvalteren opplyser den berørte reindriften om de planlagte endringene og tilbyr reindriften konsultasjoner om forskriftsendringen. Sametinget vil vurdere å be om konsultasjoner om forskriften når den sendes på høring.

Trøndelag Bondelag

Grunneiers rettigheter står sentralt i vår organisasjon og håper så mange som mulig deltar i medvirkningen og på det åpne møte 1. september.

Seterkulturen: Vi er generelt positive til at det i verneforskriften for Grønningen og Feren tas hensyn til kulturlandskapet og seterdriften i områdene. Det tillates uttak av tømmer til vedlikehold av driftsbygninger og utgardsstolper, uttak av ved, hogst iht. godkjent skjøtelsesplan og gjødsling av gammel kulturmark m.m. Seterkulturen med sitt kulturlandskap er viktige kulturminner å ta vare på gjennom aktiv drift.

Motorferdsel: Verneforskriftene i Grønningen og Feren overstyrer den lokale myndigheten den enkelte kommune har gjennom motorferdselloven. Uheldig å forby all motorferdsel men samtidig tillate terrengkjøretøy på barmark som krever dispensasjon fra motorferdselloven. Det er viktig med felles forståelse av skjønnsvurderingen den enkelte kommune har gjennom motorferdselloven. Brukergrupper bør slippe å forholde seg til ulike vurderinger ut ifra hvilken kommune man befinner seg i.

Beitenæringer: Viktig i revisjonsarbeidet å se på formuleringer for å sikre at reindrift ikke behandles ulikt fra annen beitenæring i området for å unngå å skape to fronter.

Trøndelag fylkeskommune

Kulturhistorisk bruk: En betydelig del av Øvre Forra naturreservatet er rester etter aktiv setring. Spor i kulturlandskapet og stedegen vegetasjon etter kulturhistorisk bruk av naturlandskapet bør få mer fokus i forskriften og i forvaltningsplanen. Gjengroing er til vanlig den største trussel. Det nevnes to viktige rapporter, en om kartlegging av arts mangfoldet på setervoller i Øvre Forra, og en om skjøtsel av slåttemark. Blant vollene som fortsatt har mye åpen engvegetasjon er gran er i ferd med å bli et problem flere steder.

Manglende skjøtsel: Øvre Forra naturreservat ble brukt av Riksrevisjonen som eksempel på utfordringer naturforvaltningen møter i den praktiske forvaltningen av verneområder. Riksrevisjonen kom med skarp kritikk av manglende oppfølging og skjøtsel i mange verneområder. (Øien, Moen 2007)

Kulturmark i verneformålet: Verneformålet kunne med fordel beskrives mer spesifikk i forskriften: bevaring av de historiske kulturmarksområdene gjennom tradisjonell drift og skjøtsel. For å oppnå ett

godt kunnskapsgrunnlag for kulturminne- og kulturmiljøverdivurderinger anbefales det en etterregistrering etter SEFRAK modellen: <https://www.riksantikvaren.no/les-om/sefrak/>

Værdalsbruket AS

Et naturlig innspill fra vår side i oppstartsmøtet er viktigheten av å hjemle uttransport av felt storvilt i forskriften, og likens grunneiers motorferdsel med snøscooter på snødekt mark i forbindelse med oppsyns og tilsynsoppgaver knyttet til forvaltning av eiendommen.

NOF avdeling Trøndelag

Arrangement som "10 på topp", O-løp o.l. Denne type arrangement bør ikke forekomme inne i verneområdet, med unntak av allerede godt brukte og tilrettelagte stier og turmål som kanalisere ferdsele og reduserer terrengslitasje.

Rovdyr: Hvorfor er felling og uttransport av felt bjørn og ulv nevnt spesifikt i verneforskriften, når de ikke er omfattet av ordinær jakt? Disse unntakene står bare i verneforskrift for Feren NR, ikke i de andre verneområdene det er snakk om her.

Sauebeiting: Det bør settes en begrensning på antall beitedyr innen verneområdet.

Skiløyper: Utvidelse av eksisterende skiløyper eller tilrettelegging for nye løyper må ikke forekomme.

Vernekartet fra 1990: Vernekartet viser sonene B der vernebestemmelsene ikke er til hinder for hogst i medhold av en godkjent skjøtselsplan. Ingen har tatt initiativ til å få laget skjøtselsplan for skogen med tanke på hogst. Man bør derfor gå bort fra disse B-sonene og la de bli omfattet av verneforskriften på lik linje med det øvrige vernearealet.

Verdal bruksrettsforening

Verdal bruksrettsforening synes det er merkelig at svært mange bruksberettigede som området omhandler ble utelatt og ikke invitert til å delta med innspill ved oppstart av prosessen med endring av verneforskriften for Øvre Forra. Det hefter en rekke bruksrettigheter i naturreservatet:

Motorferdsel for næring jf Motorferdselloven §4c skal gjennomføres uten søknad. Dette vil være motorferdsel ifm setring, utkjøring av saltstein, gjerder, tilsyn av beitedyr etc.

Hogst for ulike behov av seterhus, uthus, gjerder, slåttenger o.l. ifm næring i jordbruket skal foregå uten utvisning. Dette er hjemlet i allmeningslovgivingen og skogloven.

Grøfting og andre skjøtselstiltak for økt virksomhet i jordbruk skal foregå uten søknad.

Småviltjakt tilhører de bruksberettigede i Færen allmenning jf Rt. 1930 s.137 og «Kommuneavtalen» i Meråker. Fiskeretten tilhører de bruksberettigede.

Færen allmenning

Hele bygdelaget Verdal har svært mange bruksberettigede i Færen Søndre privatallmenning i dagens Meråker (tidl Verdal herred). Evt innskrenkninger i noen av disse rettighetene for de bruksberettigede i disse allmenningene (stats- eller privatallmenningene) skal erstattes fullt ut jf NML § 50; § 50. Det er svært viktig at disse rettighetene ikke får noen begrensninger for fremtiden. Verdal bruksrettsforening ønsker å bli holdt løpende orientert om prosessen videre.

Skallstuggu

Sykling: Skallstuggu er i dag en betydelig aktør på Frolfjellet og legger til rette for alle slags turer og aktiviteter i naturen for folk i alle aldre, sommer som vinter. Vi promoterer alle sider av friluftslivet fra gå- og skiturer, til brattkjøring på ski og sykkel. Vi på Skallstuggu er bekymret for at sykling (også El assistert) på etablerte stier i området rundt Skallstuggu skal bli forbudt. Vi ser ungdommer hver helg ned i 10-12 års alderen med sykkel som tar turen opp på Hårskallen med familien. Syklister holder seg på merkede, og godt sykkelbare stier. Vi mener også at merkede

kløvstier og allerede godt etablerte stier inn til Roknesvollen og Reinsjøen bør være åpne for alle brukere. Ved barfrost og is på vann bør det være tillatt med sykling alle steder. Heller tilrettelegging enn å nekte noen tilgang.

Informasjon: Vi ønsker oss mer info om skikk og bruk i verneområdet og om hvorfor det er vernet. Hold folket på stiene med merking og info, så unngår vi 5-6 stier parallelt!

Næringsaktør: Vi mener Skallstuggu som næringsaktør på Frolfjellet bør ha lik rett på samme vilkår og bruk av naturen som sauebønder, reindrift, osv i fremtiden.

Allskog

Vi hilser revisjonen av verneforskriften velkommen. Fra vårt arbeide med frivillig vern og utvidelse av eksisterende verneområder, har vi erfart at behovet for revisjon og oppdatering av verneforskrifter i mange tilfeller er overmodent. Det er viktig at alle grunneiere blir godt involvert i prosessen.

Meraker Brug

Meraker Brug sine behov i denne forbindelsen er kort oppsummert:

- Mulighet for rydding av skog og poster ifm. storviltjakt
- Uttransport av felt storvilt med lettere motoriserte transportmidler
- Adkomst til området og næringsbygg på Bullen vannveien (Feren) med motorbåt / båt med påhengsmotor
- Adkomst til området ifm. eiendomsdrift, vedlikehold, jakt, fiske, tilsyn, oppsyn m.v. med motoriserte kjøretøyer
- Fornyelse, vedlikehold og drift av eksisterende næringsbygg (skog, jakt og fiske) på Bullen.
- Listen er ikke uttømmende og vil bli supplert ved behov. Dette er det viktigste nå i første omgang.
- Vi ber om at dette hensyntas i det videre arbeid.

Statsforvalterens kommentarer:

Reindrift: Vi gjennomførte konsultasjon med Gasken Laante sijte - Færen reinbeitedistrikt om foreslåtte endringer i verneforskriften for Øvre Forra naturreservat den 28.09.2021.

Motorferdsel: Det er foreslått flere åpninger for motorisert ferdsel i forslaget til ny forskrift. F.eks. er det foreslått en spesifisert dispensasjonsbestemmelse for «Nødvendig motorferdsel for transport av ved, utstyr og materiell til hytter og setrer i verneområdet.» Her inngår bruk av båt. Nødvendig uttransport av felt elg, hjort, ...med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, vil bli tillatt uten søknad. Søknader til motorferdsel etter vernebestemmelsene for Øvre Forra vil heretter behandles av Statsforvalteren og likt for alle de fire kommunene. Vi ser det som viktig å harmonisere vernebestemmelsene i ny forskrift med motorferdselloven. Vernebestemmelsene skal ikke vanskeliggjøre noen av de aktuelle beitenæringene.

Grunneiere: Vi ønsker å involvere flest mulig av grunneiere, brukere og andre interesserte i denne prosessen, og hensynta grunneieres behov så langt det lar seg gjøre. Vi har imidlertid «standardbestemmelser» å forholde oss til i utformingen av vernebestemmelsene. Grunneiers behov for oppsyn og tilsyn i forvaltningen av egen eiendom, vil generelt være knyttet til landbruk og skogbruk. I Øvre Forra naturreservat skal bestemmelsene ikke være til hinder for beiting. Siden skogen er vernet, vil det for grunneier være mindre aktuelt med tilsyn.

Bruksrettigheter i området er i utgangspunktet et privatrettslig forhold mellom grunneier og rettighetshavere, og vern endrer ikke på dette forholdet. Utøvelse av rettigheter kan imidlertid bli influert av ulike lover og forskrifter, herunder en verneforskrift. Øvre Forra er vernet fra før, og endringen vurderes å ha liten eller begrenset virkning for rettighetshavere. Rettighetshavere har krav på erstatning hvis de blir påført tap på pågående aktivitet som følge av vern/vedtak av ny forskrift.

Setervoller: Det foregår skjøtsel av flere setervoller i Øvre Forra i dag, noe vi satser på å fortsette med for å ta vare på dette viktige kulturlandskapselementet. I forslag til verneformål i ny verneforskrift «er kulturbasert slåttemark og slåttemyr» tatt inn. På bakgrunn av den ene rapporten om setervoller, er det utarbeidet skjøtelsesplaner for 7 setervoller i Øvre Forra, og skjøtsel gjennomføres årlig på 3-5 voller. Årlig skjøtsel av slåttemyr har pågått siden 2009 på den delen som ligger i Levanger, og i Stjørdal kom skjøtsel i gang på slåttemyr og på to voller for to år siden.

Slitasje: I Øvre Forra finnes det flere populære turmål, og vi opplever at det er slitasje i marka i tilknytning til disse. Noe klipping er utført, og stier er merket og forsterket. Vi er enig i at terrengslitasje som følge av ti på topp o.l. arrangementer bør unngås. Forvaltningen av verneområdet er i tett dialog med arrangøren av ti-på-topp, og vurderer årlig om toppmålene kan nås uten at intakt markdekke påføres tråkkaskader. Terrenget i Øvre Forra naturreservat er sårbart for slitasje i og med generelt høy fuktighet, både i myr på flatmark og myr i bakker. I Hårskallen-området er vegetasjonen rik på spesielle arter, og i hellende terreng vil sykkelspor lett føre til at regnvann finner nye veier med erosjon som resultat. Vi er enige i at det bør gis mer og bedre informasjon til brukere av området, og at kanalisering av ferdsel med sykkel er bedre enn et totalforbud. Vi foreslår derfor en trasé lengst nord i Hårskallen-området som åpner for bruk av sykkel. Motorisert ferdsel vil i utgangspunktet være forbudt, og dette innebærer at El-sykkel ikke blir tillatt brukt i naturreservatet.

Beitetrykk

Om beitetrykket kan bli så høyt at det truer verneverdier kan vi gjerne ta imot innspill på, og eventuelt ta opp til vurdering om det bør reguleres.

Uttransport av felt vilt

At felling og uttransport av felt bjørn og ulv er nevnt spesifikt i verneforskriften, skyldes at vi ønsker minst mulig saksbehandling dersom lovlig felling av disse artene (annet lovverk) skulle skje inne i naturreservatet.

Skiløyper: Skiløypenettet er godt utbygd, og nye skiløyper bør ikke etableres. Vi har foreslått å gjøre det søknadspliktig å etablere nye skiløyper, men vi vil vurdere å gjøre det tydeligere i § 3 at dette i utgangspunktet er forbudt.

Hogst iht skjøtelsesplan

B-sonene er ikke videreført i utkastet til det nye vernekartet.

27.10.2022

Statsforvalteren i Trøndelag v/Hilde Ely-Aastrup